

Sanat'ın 'Ekonomi Politikası': Simbiyotik Bir İlişki Olarak Patronaj

Kubilay Mutlu ve Dođan Emrah Zıraman

'Sanat' pek çok insan için hala ekonomi ile aynı cümle içerisinde bile yan yana düşünölemeyecek kadar 'saf' ve 'temiz' duyguların 'kutsal' bir ifadesi olabilir. Fakat ne ironiktir ki, sanat etiketli hiçbir pratik de, tarih boyunca ona 'değer' atfedilen bir grubun ekonomik himayeciliği olmadan yaşamını sürdürememiştir. Augustus rejimini yüceltmek için Virgil, Horace ve Propertius gibi Romalı şairlerin hamiliğini üstlenen Gaius Maecenas'la (M.Ö. 70-8) başlayıp -ki İngilizcedeki *maecenas* (hami, sponsor, himayeci) kelimesinin isim babasıdır.- Floransalı Medici ailesine, oradan 19.yy'ın sonunda ABD'li sanat koleksiyoncusu Isabella Stewart Gardner'a (1840-1924), Guggenheim ve MacArthur fonlarına kadar pek çok kişi ve kurum bu patronaj ilişkisinin başını çekmiştir. Kendi içerisinde pek çok gerilimi ve çelişkiyi barındıran bu süreç özellikle 1980 sonrasında Neoliberalizmin yaşamın pek çok alanına yaptığı müdahalelerden fazlasıyla etkilenmiştir.

Bu çalışma içerisinde yukarıdaki tarihsel sürecin değerlendirilmesi yanında sanat başlığı altında ele alınan pratiklerin tümü toplumsal bir üretim olarak değerlendirilecektir. Ekonomik ilişkilerin birebir yansıdığı ve adeta ekonominin çelik yasalarıyla yönetilen bir alan olarak ele almaya alışık olduğumuz bu kültürel alan, böylesi bir kolaylıktan ve karamsarlıktan uzak bir perspektifle ele alınmaya çalışılacaktır. Bu açıdan itaat karşılığı koruma olarak tanımlanabilecek patronaj, tek yönlü bir belirleyen belirlenen ilişkisi olarak ele alınmazken, kültürel sermayesini genişletme mücadelesi içerisindeki güçlerin ilişkileri birer hegemonya mücadelesi olarak ele alınacaktır.

Çalışmanın temel kaynakçasını oluşturan yazarlardan; Pierre Bourdieu'dan *L'éducation Sentimentale*¹ üstüne okuması sırasında oldukça canlı bir şekilde çizdiği kültürel alanların oluşması ve himayecilik pratikleri açısından yararlanılırken, 1980'ler

¹ **Flaubert, Gustave.** (1996), *Gönöl Eğitimi, Bir Delikanlının Romanı*, (Çev. Cemal Süreya), İstanbul, İlke Basım.

sonrasında şirketlerin sanata müdahalesi konusundaki örnekler için Chin-tao Wu'ya² başvurulacaktır. Bu yazarların yanında çalışma için başvurulacak diğer yazarlar arasında; Karl Marx³, Raymond Williams⁴, Hüsamettin Arslan⁵ ve Theodor W. Adorno'yu⁶ da saymak yerinde olur.

² **Wu, Chin-tao.** (2005) *Kültürün Özelleştirilmesi 1980'ler Sonrasında Şirketlerin Sanata Müdahalesi*. (Çev. Esin Soğancılar), İstanbul, İletişim Yayınları.

³ **Marx, Karl.** (2003) *Louis Bonaparte'ın 18. Brumaire'i* (Çev. Sevim Belli), Ankara, Sol Yayınları.
_____ (2004), *Kapital Kapitalist Üretim Eleştirel Bir Tahlili*, (Çev. Alaattin Bilgi), Ankara, Sol Yayınları.

⁴ **Williams, Raymond** (1990), *Marksizm ve Edebiyat*, (Çev. Esen Tarım), İstanbul, Adam Yayınları.

⁵ **Arslan, Hüsamettin** (1992), *Epistemik Cemaat Bir Bilim Sosyolojisi Denemesi*, İstanbul, Paradigma Yayınevi.

⁶ **Adorno, W. Theodor** (2007), *Kültür Endüstrisi Kültür Yönetimi*, (Çev. Nihat Ülner, Mustafa Tüzel, Elçin Gen) İstanbul, İletişim Yayınları.